

Correctievoorschrift HAVO

2023

tijdvak 1

muziek

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijd aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommitteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommitteerde.
- 4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
 - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 T.a.v. het verkeer tussen examinator en gecommitteerde (eerste en tweede corrector):
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Blok 1 Angélique Kidjo - Babalao

1 maximumscore 2

twee antwoorden, bijvoorbeeld:

- (Afrikaanse) natuurgeluiden / samples van natuurgeluiden
- gebruik van (Afrikaans) slagwerk / (Afrikaanse) percussie
- gebruik van uitroepen / kreten
- (ritmische) lage mannenstemmen

per juist antwoord

1

2 maximumscore 3

- akkoord 2: Es-majeur / Es-groot / Es
- akkoord 3: Bes-majeur / Bes-groot / Bes
- akkoord 4: F-majeur / F-groot / F

1

1

1

Opmerking

De antwoorden 'es', 'bes' en 'f' mogen niet goed gerekend worden.

3 D

4 maximumscore 1

call-and-response/vraag-en-antwoord

5 maximumscore 2

- (1) (a) Babalao, mon wa bëbè
- 2 b Alougbirin
- 3 a Babalao, mon wa bëbè
- 4 b Alougbirin (ah-aaah)
- 5 c Emin ogboran foun baba mi
- 6 b Alougbirin (ah-aaah)
- 7 c Emin ogboran foun iyamin
- 8 b Alougbirin

- letter 2, 4, 6 en 8 juist

1

- letter 3, 5 en 7 juist

1

6 maximumscore 3

maat	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
• leadzangeres							2		1	
• vrouwenstemmen			4		3		4		3	
• mannenstemmen	(6)	(6)	(6)	(6)	5	5	6	6	5	5

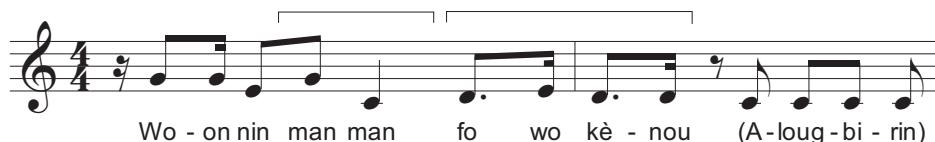
1
1
1**7 maximumscore 2**

twee antwoorden, bijvoorbeeld:

- De gitaar heeft een meer solistische rol.
- blues-achtig karakter / gebruik van blue notes
- improvisatie
- ontbreken van een doorlopend ritme
- gebruik van dissonanten
- gebruik van effecten

per juist antwoord

1

8 maximumscore 2

per haak geheel juist

1

9 maximumscore 1

fade-out

Blok 2 F. Schubert - Octet, deel 3**10 maximumscore 2**

- ritme, een van de volgende:
 - gebruik gepunteerd ritme
 - herhalend patroon
 - voornamelijk achtste noten en kwartnoten / ritmisch eenvoudig
 - kleine notenwaarde aan het begin van de muzikale zin
- articulatie, een van de volgende:
 - staccato gespeeld
 - geaccentueerd gespeeld
 - benadrukken eerste tel van de maat

1
1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

- toonhoogteverloop melodie, een van de volgende: 1
 - De melodierichting is in het begin langer stijgend.
 - De melodie heeft een hogere topnoot.
 - De melodie eindigt op de grondtoon / tonica/I.
 - alleen secundes / geen (kwart)sprong
- ander verschil, een van de volgende: 1
 - melodie (ook een octaaf) hoger; ook goed: hoger.
 - meerstemmig
 - baspartij met basfunctie

Opmerking

De instrumentatie en de dynamiek worden buiten beschouwing gelaten.

12 B

13 maximumscore 2

- instrument eerste keer: klarinet 1
- instrument tweede keer: viool 1

14 maximumscore 3

gedeelte	1	2	3	4	5	6
(overwiegend) dalend motief	X	X	X			
stijgend motief				X		
inzet die hoger is dan de inzet van het voorafgaande gedeelte			X	X		

- indien zes kruisjes juist 3
- indien vijf kruisjes juist 2
- indien vier of drie kruisjes juist 1
- indien minder dan drie kruisjes juist 0

15 D

16 maximumscore 1

een van de volgende:

- sforzando: ook goed: sforzato
- geaccentueerd

Blok 3 G. de Machaut - Douce dame jolie

17 B

18 **maximumscore 1**

bourdon; ook goed: orgelpunt

19 **maximumscore 1**

(a) - b - a - c

20 **maximumscore 3**

een van de volgende:

- ritme geheel juist 1
- toonhoogte exclusief voorteken geheel juist 1
- voorteken juist 1

Opmerking

Bij het beoordelen van de toonhoogte exclusief voorteken, wordt de 'bes' in maat 3, en indien van toepassing de noot met het foutief geplaatst toevallig voorteken, genegeerd.

21 **maximumscore 2**

Sans vi-lein pen-se-ment

- Sans 1
- pen 1

22 C

23 **maximumscore 2**

- instrument fragment 1: blokfluit 1
- instrument fragment 2: contrabas 1

Opmerking

Het antwoord 'fluit' in plaats van 'blokfluit' mag niet goed gerekend worden.

Blok 4 Rondé - Hard to say goodbye

24 maximumscore 1

25 B

26 maximumscore 2

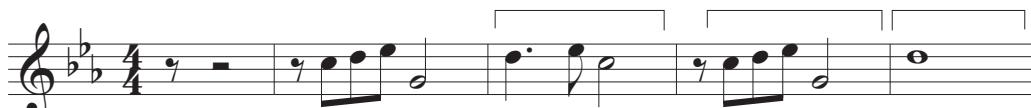
- prechorus, een antwoord:
 - toevoeging tweede stem
 - toevoeging slagwerk / percussiesounds
 - grotere rol synthesizer / crescendo in de synthesizer
- technische term: break

Opmerking

Een antwoord als 'meer instrumenten' bij prechorus is niet voldoende.

27 B

28 maximumscore 3

per haak geheel juist

1

29 maximumscore 2

1	I talk, days are fading	
• 2	I don't know <u>what you're saying</u>	1
3	My love, my love	
4	Yeah I know, times are changing	
• 5	When I leave <u>I'm still staying</u>	1
6	Two hearts, so lost	

Opmerkingen

Regel 1 wordt buiten beschouwing gelaten.

Als in een regel 2 en/of 5 meer of minder dan het aantal gevraagde woorden onderstreept is, geen scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

30 maximumscore 3

drie antwoorden, bijvoorbeeld:

- meerstemmige zang
- (meer) vervorming van de stemmen
- handclap op de tweede en vierde tel
- zestiende noten op de hihat
- ontbreken elektrische gitaar
- ontbreken basgitaar

per juist antwoord

1

31 maximumscore 1

Uit een juist antwoord moet blijken dat de hoge instrumentale partij de toonhoogte van de zang (ritmisch vereenvoudigd en in een hoger octaaf) volgt.

32 maximumscore 1

(de tweede lettergreep / ‘bye’) zonder (akkoord)begeleiding / a capella

Blok 5 M. Ravel - Les entretiens de la Belle et de la Bête

33 maximumscore 1

een antwoord, bijvoorbeeld:

- 3/4-maatsoort
- kwartnoot / basnoot op de eerste tel
- tweeklank / akkoord op de tweede tel / het lichte maatdeel

Opmerking

Het tempo wordt buiten beschouwing gelaten.

34 A

35 maximumscore 1

reine kwart

36 maximumscore 1

een van de volgende:

- eerste drie noten van elk motief (een toon) hoger; ook goed: (een toon) hoger
- elk motief heeft een grotere ambitus/omvang

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

37 maximumscore 2

- toonhoogteverloop solo, een van de volgende: 1
 - overwegend dalend
 - gebruik van chromatiek
 - grote dalende sprongen / lage tonen (aan het eind van beide motieven)
- ritme solo, een van de volgende: 1
 - overwegend grote notenwaarden
 - gebruik van de triool
 - lange toon aan het einde

38 maximumscore 2

- eerst: (dwars)fluit; ook goed: piccolo 1
- daarna: hobo 1

39 maximumscore 3

- dynamiekaanduiding opbouw: crescendo, dynamiekaanduiding afbouw: decrescendo/diminuendo 1
- tempowijziging opbouw: accelerando 1
- tempowijziging afbouw: ritenuito/rallentando 1

Opmerking

Alleen als bij de dynamiekaanduiding de opbouw en afbouw juist zijn benoemd, 1 scorepunt toekennen.

40 maximumscore 1

legato

41 B

Blok 6 Anne-Marie & Niall Horan - Our Song

42 maximumscore 1

vier keer

43 B

44 C

45 D

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

46 maximumscore 2

een van de volgende:

- (a) - a - b - b - a' - a''
- (a) - a - b - b - a' - c

indien vijf antwoorden juist

2

indien vier antwoorden juist

1

indien minder dan vier antwoorden juist

0

47 maximumscore 2

twee antwoorden, bijvoorbeeld:

- (melodie van) elke regel grotendeels dalend
- (melodie van) elke regel vrijwel hetzelfde / grotendeels herhaald
- rustige / ingetogen / ingehouden manier van zingen
- steeds dezelfde tegenstem
- rust / pauze tussen de zinnen

per juist antwoord

1

48 maximumscore 2

twee van de volgende:

- afwisselend vrouwenstem en mannenstem
- solistisch
- zachter
- meer 'staccato' gezongen / minder legato / minder breed gezongen
ook goed: ingetogen gezongen

per juist antwoord

1

49 B

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 25 mei te accorderen.

Ook na 25 mei kunt u nog tot en met 13 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Blok 1	Angélique Kidjo - Babalao cd: Islands Records FPBCD 157
Blok 2	F. Schubert - Octet, deel 3 Wiener Oktett cd: Decca 448 715-2 partituur: Breitkopf & Härtel, 1889, F.S. 19
Blok 3	G. de Machaut - Douce dame jolie opname: https://www.youtube.com/watch?v=vO1C_nQNIs4 (09-02-2022) https://www.youtube.com/watch?v=hl6lljqS0wU (09-02-2022) https://www.youtube.com/watch?v=DLsu9zy2Vb0 (09-02-2022)
Blok 4	Rondé - Hard to say goodbye opname: downloadtrack iTunes
Blok 5	M. Ravel - Les entretiens de la Belle et de la Bête Berliner Philharmoniker o.l.v. Pierre Boulez cd: Deutsche Grammophon 439 859-2 partituur: Durand, 1912
Blok 6	Anne-Marie & Niall Horan - Our Song cd: Asylum Records 0190296742132
noten- voorbereiden	Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2022